

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 5ης Δεκεμβρίου 2013*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 93/13/ΕΟΚ — Αγωγή παραλείψεως ασκηθείσα από περιφερειακή ένωση προστασίας καταναλωτών — Κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο — Δεν χωρεί ένδικο μέσο κατά πρωτόδικης αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται η έλλειψη κατά τόπον αρμοδιότητας του δικαστηρίου — Αρχή της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών — Αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας»

Στην υπόθεση C-413/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε η Audiencia Provincial de Salamanca (Ισπανία) με απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León

κατά

Anuntis Segundamano España SL,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Pešič, πρόεδρο τμήματος, C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (εισηγήτρια) και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, εκπροσωπούμενη από τη S. Román Capillas, procuradora, επικουρούμενη από τον A. Castro Martín, letrado,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την S. Centeno Huerta,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Baquero Cruz και M. van Beek καθώς και εκπροσωπούμενη από την M. Owsiany-Hornung,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2013,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρητρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29).
- 2 Η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (στο εξής: ACICL) και, αφετέρου, της Anuntis Segundamano España SL (στο εξής: ASE) με αντικείμενο αγωγή παραλείψεως με την οποία ζητήθηκε να παύσει η χρήση ορισμένων γενικών όρων συναλλαγών οι οποίοι περιλαμβάνονται στη δικτυακή πύλη της δεύτερης εταιρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η εικοστή τρίτη και εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13 έχουν ως εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι τα άτομα ή οργανισμοί που, σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, έχουν έννομο συμφέρον να προστατεύουν τον καταναλωτή, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα προσφυγής κατά των συμβατικών όρων που συντάσσονται με σκοπό τη γενικευμένη χρήση μέσα στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές, και ειδικά κατά των καταχρηστικών ρητρών, είτε ενώπιον δικαστικής αρχής είτε ενώπιον διοικητικού οργάνου που είναι αρμόδιο να αποφασίζει για τις καταγγελίες ή και να κινεί τις κατάλληλες δικαστικές διαδικασίες· ότι αυτή η δυνατότητα δεν συνεπάγεται πάντως εκ των προτέρων έλεγχο των γενικών όρων που χρησιμοποιούνται σε δεδομένο οικονομικό τομέα·

ότι οι δικαστικές αρχές και τα διοικητικά όργανα πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα ώστε να θέτουν τέρμα στην εφαρμογή των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται με τους καταναλωτές».
- 4 Κατά το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.

2. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν διατάξεις που δίνουν σε άτομα ή οργανισμούς που έχουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οριστεί ως έχοντες έννομο συμφέρον για την προστασία των καταναλωτών τη δυνατότητα να προσφύγουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων ή διοικητικών οργάνων, τα οποία αποφαινόμενοι για το εάν συμβατικές ρητρες, που έχουν συνταχθεί με σκοπό τη γενικευμένη χρήση, έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα και εφαρμόζουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να πάψει η χρησιμοποίηση των ρητρών αυτών.»

Το ισπανικό δίκαιο

- 5 Το άρθρο 52, παράγραφος 1, σημεία 14 και 16, του ισπανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Ley de Enjuiciamiento Civil, στο εξής: LEC), το οποίο περιλαμβάνεται στο τμήμα 2, που αφορά την κατά τόπον αρμοδιότητα, του κεφαλαίου II, υπό τον τίτλο «Περί κανόνων αρμοδιότητας», του τίτλου II, ο οποίος αφορά τη δικαιοδοσία και την αρμοδιότητα, του εν λόγω κώδικα, ορίζει:
- «1. Οι δωσιδικίες των προηγούμενων άρθρων δεν τυγχάνουν εφαρμογής και η κατά τόπον αρμοδιότητα προσδιορίζεται βάσει των οριζομένων στο παρόν άρθρο στις εξής περιπτώσεις:
- [...]
14. Στις δίκες στις οποίες ασκούνται αγωγές με τις οποίες ζητείται να απαλειφθεί συμβατική ρήτρα από τη σύμβαση ή να κηρυχθεί η ακυρότητα γενικών όρων συναλλαγών της συμβάσεως, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο ενάγων. Στον ίδιο τομέα, σε περίπτωση αναγνωριστικών αγωγών, αγωγών παραλείψεως ή αγωγών περί κηρύξεως της ακυρότητας γενικών όρων συναλλαγών, το αρμόδιο δικαστήριο είναι αυτό στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο εναγόμενος, και ελλείψει έδρας, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος, και σε περίπτωση που ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στην ισπανική επικράτεια, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος στον οποίο καταρτίστηκε η σύμβαση.
- [...]
16. Στις δίκες στις οποίες ασκείται αγωγή παραλείψεως για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των χρηστών, κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο εναγόμενος, και ελλείψει έδρας, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του· σε περίπτωση που ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στην ισπανική επικράτεια, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο στο οποίο έχει την κατοικία του ο ενάγων.»
- 6 Κατά το άρθρο 60, παράγραφος 1, του LEC, σχετικά με την αρνητική σύγκρουση κατά τόπο αρμοδιότητων:
- «Οσάκις η απόφαση με την οποία διαπιστώνεται η έλλειψη κατά τόπον αρμοδιότητας δικαστηρίου εκδίδεται κατόπιν ενστάσεως αναρμοδιότητας ή ακροάσεως όλων των διαδίκων, το δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται η υπόθεση δεσμεύεται από την παραπεμπτική απόφαση και δεν μπορεί να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως ότι δεν είναι το κατά τόπον αρμόδιο να εκδικάσει τη διαφορά.»
- 7 Το άρθρο 67 του LEC, σχετικά με τα ένδικα μέσα στο πλαίσιο της κατά τόπον αρμοδιότητας, προβλέπει:
- «1. Οι διατάξεις που εκδίδονται επί ζητημάτων σχετικών με την κατά τόπο αρμοδιότητα δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα.
2. Είναι απαράδεκτη η προβολή, στην κατ' έφεση δίκη ή σε δίκη επί έκτακτων ένδικων μέσων λόγω δικονομικών πλημμελειών, ισχυρισμών σχετικών με την κατά τόπον αρμοδιότητα εκτός αν, στην υπό κρίση υπόθεση, τυγχάνουν εφαρμογής διατάξεις αναγκαστικού δικαίου.»
- 8 Στο ισπανικό δίκαιο, η αγωγή παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών διέπεται από τα άρθρα 53 έως 56 του νομοθετικού βασιλικού διατάγματος 1/2007 της 16ης Νοεμβρίου 2007 περί κυρώσεως του αναθεωρημένου κειμένου του γενικού νόμου για την προστασία των καταναλωτών και των χρηστών και άλλων συμπληρωματικών νόμων (Real Decreto

Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias), της 16ης Νοεμβρίου 2007 (BOE αριθ. 287, της 30ής Νοεμβρίου 2007, σ. 49181, στο εξής: νομοθετικό βασιλικό διάταγμα 1/2007).

- 9 Το άρθρο 53 του νομοθετικού βασιλικού διατάγματος 1/2007, σχετικά με την αγωγή παραλείψεως, ορίζει τα εξής:

«Με την αγωγή παραλείψεως ζητείται η παύση της συμπεριφοράς του εναγομένου ή η αποχή από την επανάληψή της στο μέλλον. Επιπλέον, με την αγωγή παραλείψεως μπορεί να ζητηθεί να απαγορευθεί οποιουδήποτε είδους συμπεριφορά έπαυσε κατά τον χρόνο που ασκήθηκε η αγωγή, εφόσον υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι η συμπεριφορά είναι δυνατό να επαναληφθεί άμεσα στο μέλλον.

Προς τους σκοπούς του εν λόγω κεφαλαίου, οποιαδήποτε προτροπή προς χρήση καταχρηστικών ρητρών θεωρείται συμπεριφορά αντίθετη προς τη νομοθεσία περί καταχρηστικών ρητρών.»

- 10 Το άρθρο 54, παράγραφος 1, στοιχείο β', του εν λόγω νομοθετικού βασιλικού διατάγματος προβλέπει ότι:

«Κατά των συμπεριφορών που είναι αντίθετες προς τον παρόντα νόμο περί καταχρηστικών ρητρών, συμβάσεων που συνάπτονται εκτός του εμπορικού καταστήματος, πωλήσεων εξ αποστάσεως, εγγυήσεων κατά την πώληση προϊόντων και οργανωμένων ταξιδιών, την αγωγή παραλείψεως μπορεί να ασκήσουν:

[...]

- b) οι ενώσεις προστασίας καταναλωτών και χρηστών που πληρούν τις απαιτήσεις του παρόντος νόμου ή, ανά περίπτωση, της περιφερειακής νομοθεσίας περί προστασίας των καταναλωτών και των χρηστών·

[...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 11 Η ACICL είναι ένωση προστασίας καταναλωτών εγγεγραμμένη στο μητρώο των ενώσεων προστασίας καταναλωτών και χρηστών της Αυτόνομης Κοινότητας Castilla y León. Έχει την έδρα της στη Σαλαμάνκα (Ισπανία) και αριθμεί 110 μέλη. Η δράση της περιορίζεται, στο έδαφος της εν λόγω Αυτόνομης Κοινότητας και δεν είναι μέλος ομοσπονδίας ενώσεων ούτε άλλης ενώσεως ή οργανώσεως καταναλωτών σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο.
- 12 Η ASE είναι εταιρία του εμπορικού δικαίου, εδρεύει στη Βαρκελώνη (Ισπανία) και διαχειρίζεται διαδικτυακή πύλη στην οποία ιδιώτες και επαγγελματίες μπορούν να δημοσιεύουν αγγελίες για ακίνητα ή για μεταχειρισμένα προϊόντα, καθώς και για θέσεις εργασίας.
- 13 Οι όροι χρήσεως της ιστοσελίδας, οι οποίοι είναι διαθέσιμοι στη διαδικτυακή πύλη, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, ήτοι, αφενός, «στους γενικούς όρους χρήσεως» και, αφετέρου, στους «ειδικούς όρους της συμβάσεως περί υπηρεσιών αγγελίας» (στο εξής: ειδικοί όροι).
- 14 Μεταξύ των ειδικών όρων περιλαμβάνονταν, κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής παραλείψεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα άρθρα 6, σχετικά με τον «Περιορισμό της ευθύνης», και 7, επιγραφόμενο «Δηλώσεις και εγγυήσεις του διαφημιστή/Αποζημιώσεις».

- 15 Η ACICL, ενεργώντας βάσει του άρθρου 54 του νομοθετικού βασιλικού διατάγματος 1/2007, άσκησε ενώπιον του Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca (Πρωτοδικείο αριθ. 4 και Εμποροδικείο της Σαλαμάνκα) αγωγή παραλείψεως κατά της ASE. Η εν λόγω αγωγή είχε ακριβώς ως αντικείμενο, αφενός, να αναγνωρισθεί η ακυρότητα των άρθρων 6 και 7, παράγραφος 7, των ειδικών όρων, και, αφετέρου, να υποχρεωθεί η ASE να απαλείψει τα άρθρα αυτά και να πάψει να τα εφαρμόζει εφεξής.
- 16 Με την από 6 Απριλίου 2011 διάταξη, το Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca διαπίστωσε ότι ήταν αναρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή που άσκησε η ACICL. Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι, κατ' εφαρμογή του άρθρου 52, παράγραφος 1, σημείο 14 του LEC, αρμόδιο να εκδικάσει τις αγωγές παραλείψεως που ασκούνται για την προάσπιση των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ή την κατοικία του ο εναγόμενος. Στην ίδια διάταξη, ορίζεται ότι κατά αυτής μπορεί να ασκηθεί έφεση ενώπιον της Audiencia Provincial de Salamanca (δευτεροβάθμιο δικαστήριο της Σαλαμάνκα).
- 17 Το ACICL άσκησε έφεση κατά της εν λόγω διατάξεως ενώπιον της Audiencia Provincial de Salamanca, υποστηρίζοντας ότι η μη αναγνώριση της κατά τόπον αρμοδιότητας του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα της ενώσεως προστασίας καταναλωτών να εκδικάζει αγωγές παραλείψεως με τις οποίες τέτοιου είδους ένωση προστασίας καταναλωτών ζητεί να παύσει η χρήση καταχρηστικών ρητρών έρχεται σε αντίθεση προς τον επιδιωκόμενο από την οδηγία 93/13 σκοπό.
- 18 Στην απόφαση περί παραπομπής, η Audiencia Provincial de Salamanca κρίνει ότι ανακύπτουν δύο κατηγορίες προβλημάτων.
- 19 Αφενός, κατά τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, και συγκεκριμένα, τα άρθρα 52, παράγραφος 1, σημείο 16, και 67 του LEC, οι αποφάσεις με τις οποίες πρωτοβάθμια δικαστήρια διαπιστώνουν την έλλειψη κατά τόπον αρμοδιότητά τους δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα, οπότε, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, η ACICL είναι υποχρεωμένη να προσφύγει αποκλειστικά ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα ή την κατοικία του ο εναγόμενος, ήτοι στη Βαρκελώνη. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον είναι σύμφωνες με την απαίτηση διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, όπως επιβάλλει η οδηγία 93/13, οι εν λόγω διατάξεις του ισπανικού δικαίου που αφορούν την κατά τόπον αρμοδιότητα και τα ένδικα μέσα κατά των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων με τις οποίες αυτά διαπιστώνουν ότι δεν είναι κατά τόπον αρμόδια να εκδικάσουν αγωγές παραλείψεως.
- 20 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν συνάδει τόσο με τον σκοπό της διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών όσο και με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, ο κανόνας αρμοδιότητας κατά τον οποίο η αγωγή παραλείψεως που ασκείται από ένωση προστασίας καταναλωτών πρέπει να παραπέμπεται ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα ή την κατοικία του ο επαγγελματίας. Ειδικότερα, υπό αυτές τις συνθήκες, ένωση προστασίας καταναλωτών, όπως η ACICL, υποχρεώνεται, de facto, να παραιτηθεί από την άσκηση αγωγής λόγω των περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων της και της περιορισμένης γεωγραφικής της εμβέλειας.
- 21 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στη νομολογία του σχετικά με τις διατάξεις της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7, στο εξής: Σύμβαση Βρυξελλών), το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι οι αγωγές με αντικείμενο την παύση χρήσεως παρανόμων ρητρών, όπως οι προβλεπόμενες από το άρθρο 7 της οδηγίας 93/13, θα έχαναν, σε σημαντικό βαθμό, την αποτελεσματικότητά τους εάν έπρεπε να ασκούνται μόνον εντός του κράτους όπου κατοικεί ο επαγγελματίας (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2002, C-167/00, Henkel, Συλλογή 2002, σ. I-8111, σκέψη 43). Εξ αυτού συνάγεται ότι οι ίδιες αρχές τυγχάνουν εφαρμογής σε περίπτωση όπως αυτή της

κύριας δίκης, γεγονός που σημαίνει ότι πρέπει να κριθεί ότι αρμόδια είναι τα δικαστήρια στην περιφέρεια των οποίων έχει την έδρα της ένωση προστασίας καταναλωτών η οποία ενάγει επαγγελματία ο οποίος έχει εντάξει καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις του.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Audiencia Provincial de Salamanca αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Δύναται η Audiencia Provincial [de Salamanca] να εκδικάσει, ως εθνικό δευτεροβάθμιο δικαστήριο, υπό το πρίσμα της προστασίας που κατοχυρώνει υπέρ των καταναλωτών η οδηγία [93/13], και παρά την έλλειψη σχετικής εθνικής ρυθμίσεως, την έφεση κατά αποφάσεως του [Juzgado de Primera Instancia n° 4 y de lo Mercantil de Salamanca] με την οποία διαπιστώθηκε ότι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος στον οποίο ο εναγόμενος έχει την κατοικία του είναι το κατά τόπον αρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή παραλείψεως που άσκησε ένωση προστασίας καταναλωτών περιορισμένης γεωγραφικής εμβέλειας, με περιορισμένο προϋπολογισμό και αριθμό μελών και η οποία δεν είναι μέλος άλλων ενώσεων προστασίας καταναλωτών ή ομοσπονδιών ενώσεων;

2) Έχουν τα άρθρα 4 [ΣΛΕΕ], 12 [ΣΛΕΕ], 114 [ΣΛΕΕ] και 169 [ΣΛΕΕ] και το άρθρο 38 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με την οδηγία 93/13 και τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών, καθώς και την πρακτική αποτελεσματικότητα των οδηγιών και τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, την έννοια ότι το δικαστήριο που είναι κατά τόπον αρμόδιο να εκδικάσει αγωγή παραλείψεως της χρήσεως καταχρηστικών ρητρών, προς υπεράσπιση των συλλογικών ή ατομικών συμφερόντων των καταναλωτών και των χρηστών, την οποία άσκησε ένωση προστασίας καταναλωτών περιορισμένης γεωγραφικής εμβέλειας, με περιορισμένο προϋπολογισμό και αριθμό μελών και η οποία δεν είναι μέλος άλλων ενώσεων προστασίας καταναλωτών ή ομοσπονδιών ενώσεων, είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την [έδρα] της η εν λόγω ένωση και όχι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Με τα δύο του προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία είναι σκόπιμο να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν η οδηγία 93/13, καθώς και οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική δικονομική ρύθμιση κατά την οποία, σε περίπτωση αγωγής παραλείψεως ασκηθείσας από ενώσεις προστασίας καταναλωτών, αφενός, η αγωγή αυτή πρέπει να παραπέμπεται ενώπιον των δικαστηρίων στην περιφέρεια των οποίων έχει την έδρα ή την κατοικία του ο εναγόμενος, και, αφετέρου, η απόφαση πρωτοβάθμιου δικαστηρίου με την οποία αυτό διαπιστώνει την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

24 Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι είναι απαράδεκτο το προδικαστικό ερώτημα που αφορά την αδυναμία ασκήσεως ένδικου μέσου κατά της αποφάσεως πρωτοβάθμιου δικαστηρίου με την οποία αυτό διαπιστώνει την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του, στο πλαίσιο αγωγής παραλείψεως, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθόσον το εν λόγω ερώτημα δεν αφορά καμία αρχή του δικαίου της Ένωσης. Κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, το συγκεκριμένο ερώτημα αφορά το δικαίωμα σε αποτελεσματική ένδικη προστασία, όπως αυτό κατοχυρώνεται από το ισπανικό Σύνταγμα.

25 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η επίμαχη αγωγή ασκήθηκε από ένωση προστασίας καταναλωτών και ότι είχε ως αντικείμενο την απαγόρευση χρήσεως καταχρηστικών συμβατικών ρητρών από επαγγελματία. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, το ζήτημα της αδυναμίας ασκήσεως ένδικου μέσου κατά της αποφάσεως με την οποία το δικαστήριο που επελήφθη της αγωγής διαπίστωσε την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του αφορά την αποτελεσματικότητα

δικονομικής ρυθμίσεως η οποία αποβλέπει στη διαφύλαξη δικαιώματος που οι διάδικοι αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, εν προκειμένω, του δικαιώματος των ενώσεων προστασίας καταναλωτών να ασκούν αγωγή με αντικείμενο την παύση της χρήσεως καταχρηστικών ρητρών, όπως το προβλεπόμενο από το άρθρο 7 της οδηγίας 93/13, και τούτο «προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών».

- 26 Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 14ης Ιουνίου 2012, C-618/10, Banco Español de Crédito, σκέψη 76).
- 27 Όσον αφορά την ουσία, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 93/13 επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν στις έννομες τους τάξεις τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να επιτυγχάνεται η παύση της χρησιμοποίησεως καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές. Στα μέσα αυτά πρέπει να συγκαταλέγονται διατάξεις οι οποίες παρέχουν σε οργανισμούς που έχουν κριθεί ως έχοντες έννομο συμφέρον για την προστασία των καταναλωτών, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, τη δυνατότητα να προσφεύγουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων ή διοικητικών οργάνων, τα οποία αποφαινόμενοι σχετικά.
- 28 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία 93/13 δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη επιτρέπουσα τον προσδιορισμό του κατά τόπον αρμόδιου δικαστηρίου προς εκδίκαση αγωγών με τις οποίες ζητείται η παύση της χρήσεως καταχρηστικών ρητρών και τις οποίες ασκούν ενώσεις προστασίας καταναλωτών προς το συμφέρον αυτών καθώς και των ανταγωνιστών επαγγελματιών. Η συγκεκριμένη οδηγία δεν ρυθμίζει ούτε το ζήτημα του αριθμού των βαθμών δικαιοδοσίας όσον αφορά τις αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώνεται έλλειψη κατά τόπον αρμοδιότητας σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.
- 29 Επιπλέον, όπως υπογράμμισε στο σημείο 28 των προτάσεων του ο γενικός εισαγγελέας, ούτε η οδηγία 98/27/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών (ΕΕ L 166, σ. 51), ούτε η οδηγία 2009/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών (ΕΕ L 110, σ. 30), που τη διαδέχθηκε, ρυθμίζουν το ζήτημα του αριθμού των βαθμών δικαιοδοσίας που τα κράτη μέλη θα όφειλαν να προβλέπουν όσον αφορά τις αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώνεται έλλειψη κατά τόπον αρμοδιότητας δικαστηρίου στο πλαίσιο αγωγών παραλείψεως ασκούμενων από ενώσεις προστασίας των καταναλωτών. Εξάλλου, οι ως άνω οδηγίες δεν προβλέπουν, επίσης, κανόνες καθορισμού της κατά τόπον αρμοδιότητας όσον αφορά αγωγές παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών.
- 30 Ελλείψει εναρμονίσεως των μέσων ένδικης προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους οι ενώσεις προστασίας καταναλωτών προκειμένου να ζητήσουν την παύση χρήσεως καταχρηστικών ρητρών προς το συμφέρον τόσο των καταναλωτών όσο και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, εμπίπτει στον νομοθέτη κάθε κράτους μέλους, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, να θεσπίζει τέτοιου είδους διατάξεις, υπό τον όρο ωστόσο ότι τούτο δεν συνεπάγεται δυσμενέστερη μεταχείριση από εκείνη που επιφυλάσσει η ρύθμιση που διέπει παρόμοιες καταστάσεις υπαγόμενες στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθίσταται πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής η άσκηση δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 14ης Μαρτίου 2013, C-415/11, Aziz, σκέψη 50, καθώς και της 18ης Απριλίου 2013, C-565/11, Irimie, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 31 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του κανένα στοιχείο ικανό να θέσει υπό αμφισβήτηση τη συμφωνία των επίμαχων στην κύρια δίκη δικονομικών κανόνων με την αρχή αυτή.

- 32 Ειδικότερα, υπό την επιφύλαξη των ελέγχων που θα πραγματοποιήσει συναφώς το αιτούν δικαστήριο, από τις διατάξεις του άρθρου 52, παράγραφος 1, σημεία 14 και 16, του LEC προκύπτει ότι ο κανόνας κατά τον οποίο κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα ή την κατοικία του ο εναγόμενος τυγχάνει εφαρμογής σε όλες τις αγωγές παραλείψεως, τόσο σε αυτές με τις οποίες ζητείται η παύση της χρήσεως γενικών όρων συναλλαγών των συμβάσεων προσχωρήσεως όσο και στις ασκούμενες από ενώσεις προστασίας καταναλωτών για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.
- 33 Όσον αφορά την εθνική διάταξη που προβλέπει ότι δεν χωρεί ένδικο μέσο κατά των αποφάσεων με τις οποίες διαπιστώνεται η έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητας του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ήτοι το άρθρο 67, παράγραφος 1, του LEC, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι αποτελεί τον κανόνα στο ισπανικό δικονομικό δίκαιο.
- 34 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνικός δικονομικός κανόνας καθιστά αδύνατη ή εξόχως δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσεως του κανόνα αυτού στην όλη διαδικασία, της εξελίξεως της διαδικασίας και των ιδιοτήτων της, ενώπιον των διαφόρων εθνικών αρχών. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (βλ., κατ' αυτή την έννοια, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, Συλλογή 2009, σ. I-9579, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Aziz, σκέψη 53).
- 35 Στην υπό κρίση υπόθεση, υποστηρίχθηκε ότι η παραπομπή της επίμαχης αγωγής παραλείψεως σε άλλο δικαστήριο, το οποίο βρίσκεται πιο μακριά από την έδρα της ACICL σε σχέση με το αρχικώς επιληφθέν, ενδέχεται να συνεπάγεται σοβαρά μειονεκτήματα για την εν λόγω ένωση, υπό την έννοια ότι λόγω της γεωγραφικής αποστάσεως του κατά τόπον αρμόδιου να εκδικάσει την αγωγή της δικαστηρίου, υπάρχει ο κίνδυνος η εν λόγω ένωση να υποχρεωθεί να παραιτηθεί από την αγωγή για οικονομικούς λόγους.
- 36 Οι δυσχέρειες που επικαλείται η ACICL δεν αποτελούν προφανώς τη συνέπεια του κανόνα κατά τον οποίο η αγωγή παραλείψεως που ασκεί ένωση προστασίας καταναλωτών εμπίπτει στην κατά τόπο αρμοδιότητα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα ή την κατοικία του ο εναγόμενος ή τη συνέπεια του κανόνα ότι δεν χωρεί ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως με την οποία το πρωτοβάθμιο δικαστήριο διαπιστώνει την έλλειψη κατά τόπον αρμοδιότητάς του.
- 37 Ειδικότερα, δεν είναι αυτοί καθαυτούς οι δικονομικοί κανόνες που καθιστούν δυσχερή την άσκηση από την ACICL της επίμαχης αγωγής παραλείψεως ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα της η εναγόμενη, αλλά η οικονομική κατάσταση της εν λόγω ενώσεως.
- 38 Συναφώς, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 36 των προτάσεών του, οι δικονομικοί κανόνες όσον αφορά τη διάρθρωση των μέσων παροχής ένδικης προστασίας του εσωτερικού δικαίου καθώς και τον αριθμό των βαθμών δικαιοδοσίας επιδιώκουν την εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης και της προβλεψιμότητας, πρέπει να κατισχύουν των ειδικών συμφερόντων και δεν νοείται το ενδεχόμενο να διαφέρουν κατά περίπτωση, ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των διαδίκων.
- 39 Ασφαλώς, προκειμένου να τηρείται η αρχή της αποτελεσματικότητας, η διάρθρωση των μέσων παροχής ένδικης προστασίας του εσωτερικού δικαίου και ο αριθμός των βαθμών δικαιοδοσίας δεν πρέπει να καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που οι διάδικοι αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης.

- 40 Καταρχάς, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, δυνάμει του άρθρου 60, παράγραφος 1, του LEC, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα της η εναγόμενη, το οποίο επελήφθη της αγωγής παραλείψεως αφότου το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα της η ενάγουσα διαπίστωσε την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του, δεν μπορεί να αμφισβητήσει την κατά τόπον αρμοδιότητά του και, κατά συνέπεια, υποχρεούται να αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς.
- 41 Δεύτερον, έστω και αν ενδέχεται η εκδίκαση της αγωγής από το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο εναγόμενος να συνεπάγεται επιπρόσθετα έξοδα για την ACICL, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία δεν προκύπτει, υπό την επιφύλαξη όσων θα εξακριβώσει συναφώς το αιτούν δικαστήριο, ότι η ορθή διεξαγωγή της δίκης προϋποθέτει την αυτοπρόσωπη παράσταση της ενώσεως σε όλα τα στάδιά της (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, C-93/12, *Agrokonsulting-04*, σκέψη 50).
- 42 Τρίτον, οι δυσχέρειες που συναντά η ACICL μπορούν να αντιμετωπισθούν με άλλους μηχανισμούς δυνάμενους να αντισταθμίσουν τα οικονομικά της προβλήματα, όπως, για παράδειγμα, τη δικαστική αρωγή (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-279/09, *DEB*, Συλλογή 2010, σ. I-13849, σκέψεις 59 και 60, καθώς και, κατ' αναλογία, προαναφερθείσα απόφαση *Agrokonsulting*, σκέψη 50).
- 43 Εξάλλου, η Ισπανική Κυβέρνηση υπογράμμισε στα υπομνήματά της ότι οι οργανώσεις προστασίας καταναλωτών μπορούν να ζητήσουν απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου, στο πλαίσιο ασκήσεως αγωγής παραλείψεως, αίτημα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει.
- 44 Επιπλέον, παρατηρείται ότι, στη διαφορά της κύριας δίκης, το γεγονός ότι δεν χωρεί ένδικο μέσο κατά της από 6 Απριλίου 2011 διατάξεως, με την οποία το *Juzgado de Primera Instancia nº 4 y de lo Mercantil de Salamanca* διαπίστωσε την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του να εκδικάσει την αγωγή παραλείψεως που άσκησε η ACICL, δεν σημαίνει ότι έχει κλείσει οριστικώς το ζήτημα σχετικά με την κατά τόπον αρμοδιότητα. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το ζήτημα αυτό μπορεί να επανεξετασθεί σε περίπτωση που ασκηθεί ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως επί της ουσίας.
- 45 Τέταρτον, όπως υπογράμμισε η Ισπανική Κυβέρνηση στα υπομνήματά της, το άρθρο 60, παράγραφος 1, του LEC αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στην αποτροπή του ενδεχομένου εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, προσδιορίζοντας ως κατά τόπον αρμόδιο ένα και μόνον δικαστήριο. Επομένως, ο κανόνας αυτός μπορεί να διασφαλίσει την ύπαρξη ομοιόμορφης πρακτικής στο σύνολο της εθνικής επικράτειας, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην ασφάλεια δικαίου (βλ., κατ' αναλογία, προαναφερθείσα απόφαση *Agrokonsulting-04*, σκέψη 56).
- 46 Όσον αφορά τη νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει από την προαναφερθείσα απόφαση *Henkel*, την οποία επικαλέσθηκε το αιτούν δικαστήριο, πρέπει, καταρχάς, να διευκρινισθεί ότι οι διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών καθώς και οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, περί διεθνούς δικαιοδοσίας και αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1), που τη διαδέχθηκε, αφορούν αποκλειστικώς διασυνοριακές διαφορές.
- 47 Ως εκ τούτου, το συμπέρασμα που συνάγεται από την προαναφερθείσα απόφαση *Henkel*, και ειδικότερα από τη σκέψη 43, στην οποία το Δικαστήριο διαπίστωσε, όσον αφορά την ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ότι, εντός διασυνοριακού πλαισίου, οι αγωγές με αντικείμενο την παύση χρήσεως παρανόμων ρητρών, όπως οι προβλεπόμενες από το άρθρο 7 της οδηγίας 93/13, θα καθίσταντο, σε σημαντικό βαθμό, άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας αν έπρεπε να ασκούνται μόνον εντός του κράτους όπου κατοικεί ο επαγγελματίας, δεν ισχύει σε περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, οι οποίες αφορούν την ερμηνεία δικονομικών διατάξεων του εσωτερικού δικαίου ενός μόνο κράτους μέλους.

- 48 Όσον αφορά την εξομοίωση των ενώσεων προστασίας καταναλωτών με τους καταναλωτές, κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, την οποία εισηγήθηκε το αιτούν δικαστήριο, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, όπως υπογράμμισε κατ' ουσίαν και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 51 των προτάσεων του, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η οδηγία 93/13 στηρίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε υποδεέστερη κατάσταση έναντι του επαγγελματία, όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγματεύσεως όσο και το επίπεδο πληροφόρησης (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, C-243/08, Pannon GSM, Συλλογή 2009, σ. I-4713, σκέψη 22, και προαναφερθείσες αποφάσεις Banco Español de Crédito, σκέψη 39, και Aziz, σκέψη 44).
- 49 Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, από απόψεως των μέσων ένδικης προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους οι ενώσεις προστασίας καταναλωτών, προκειμένου να ζητήσουν την παύση της χρήσεως των καταχρηστικών ρητρών, οι εν λόγω ενώσεις δεν βρίσκονται σε υποδεέστερη θέση σε σχέση με τον επαγγελματία.
- 50 Ειδικότερα, χωρίς να αμφισβητείται ο ουσιώδης ρόλος που καλούνται να διαδραματίσουν οι ενώσεις αυτές για την επίτευξη ενός αυξημένου επιπέδου προστασίας των καταναλωτών στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει, εντούτοις, να διαπιστωθεί ότι αγωγή παραλείψεως μεταξύ τέτοιου είδους ενώσεως και επαγγελματία δεν χαρακτηρίζεται από την ανισότητα που υπάρχει στο πλαίσιο των ατομικών δικών μεταξύ μεμονωμένων καταναλωτών και των αντισυμβαλλομένων τους επαγγελματιών.
- 51 Επιπλέον, η εν λόγω διαφοροποιημένη προσέγγιση επιβεβαιώνεται από τις διατάξεις των άρθρων 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/27 και 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/22, κατά τα οποία τα δικαστήρια του κράτους μέλους στην περιφέρεια των οποίων βρίσκεται η κατοικία ή η έδρα του εναγομένου είναι αρμόδια να εκδικάσουν τις αγωγές παραλείψεως που ασκούν, σε περίπτωση ενδοκοινοτικής παραβιάσεως της νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με την προστασία των καταναλωτών, οι ενώσεις προστασίας καταναλωτών άλλων κρατών μελών.
- 52 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι επίμαχοι δικονομικοί κανόνες δεν καθιστούν ούτε πρακτικώς αδύνατη ούτε εξαιρετικώς δυσχερή την άσκηση αγωγής παραλείψεως από ενώσεις προστασίας καταναλωτών, όπως η ACICL, ούτε θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη του επιδιωκόμενου από την οδηγία 93/13 σκοπού.
- 53 Υπ' αυτές τις συνθήκες, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 93/13 καθώς και οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη, κατά την οποία, σε περίπτωση αγωγής παραλείψεως ασκηθείσας από ενώσεις καταναλωτών, αφενός, η αγωγή αυτή πρέπει να παραπέμπεται ενώπιον των δικαστηρίων στην περιφέρεια των οποίων έχει την έδρα ή την κατοικία του ο εναγόμενος, και, αφετέρου, η απόφαση με την οποία πρωτοβάθμιο δικαστήριο διαπιστώνει την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 54 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Η οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, καθώς και οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη, κατά την οποία, σε περίπτωση αγωγής παραλείψεως

ασκηθείσας από ενώσεις καταναλωτών, αφενός, η αγωγή αυτή πρέπει να παραπέμπεται ενώπιον των δικαστηρίων στην περιφέρεια των οποίων έχει την έδρα ή την κατοικία του ο εναγόμενος, και, αφετέρου, η απόφαση με την οποία πρωτοβάθμιο δικαστήριο διαπιστώνει την έλλειψη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

(υπογραφές)